УДК 658.012.4:502.131.1

Гончаренко Є. О.
магістрантка кафедри менеджменту підприємств
ORCID: 0009-0001-7430-8249;

Артеменко Л. П.
канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри менеджменту підприємств
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-8585-0252

ЕКОЛОГІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ ЛАКОФАРБОВОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Сучасні тенденції розвитку промисловості вимагають від підприємств посилення екологічної відповідальності, особливо в умовах інтеграції України до європейського економічного простору. Лакофарбова промисловість є однією з екологічно чутливих галузей через використання хімічних компонентів, викиди летких органічних сполук та утворення небезпечних відходів. Додатково, негативний вплив галузі проявляється у забрудненні атмосферного повітря, ґрунтів та водних ресурсів, що актуалізує необхідність переходу до більш екологічно безпечних технологій виробництва.

Європейські стандарти, зокрема директиви ЄС щодо обмеження викидів летких органічних сполук (VOC) та регламент REACH, встановлюють жорсткі вимоги до виробництва, складу продукції та утилізації відходів. Впровадження цих стандартів в Україні є важливим кроком до підвищення конкурентоспроможності підприємств та забезпечення екологічної безпеки. Водночас гармонізація національного законодавства з нормами ЄС сприяє інтеграції українських виробників до єдиного європейського ринку та відкриває нові можливості для експорту продукції [1].

Екологічна відповідальність лакофарбових підприємств передбачає впровадження комплексу заходів, серед яких: використання екологічно безпечних сировинних матеріалів, перехід на водорозчинні фарби, модернізація технологічного обладнання, зменшення енергоємності виробництва та впровадження систем екологічного менеджменту відповідно до міжнародних стандартів ISO 14001. Особливого значення набуває також екодизайн продукції, що передбачає врахування екологічних аспектів на всіх стадіях життєвого циклу товару.

Важливим напрямом є застосування принципів циркулярної економіки, що передбачає повторне використання ресурсів, мінімізацію відходів та їх переробку. Це дозволяє не лише зменшити негативний вплив на довкілля, але й оптимізувати витрати підприємства, підвищити ресурсну ефективність та знизити залежність від первинної сировини [2]. У цьому контексті лакофарбові підприємства можуть впроваджувати замкнені виробничі цикли та використовувати вторинні матеріали.

Важливим інструментом забезпечення екологічної відповідальності лакофарбових підприємств є система екологічної сертифікації продукції. Еко-маркування виступає незалежним підтвердженням відповідності фарб встановленим екологічним, гігієнічним та безпековим стандартам, що є особливо актуальним в умовах європейської інтеграції. Найбільш поширеними європейськими сертифікатами є EU Ecolabel, Nordic Swan та стандарт емісії M1, які гарантують низький рівень летких органічних сполук (ЛОС), відсутність токсичних речовин та безпечність продукції для здоров'я людини. Водночас сертифікати типу Allergy Label підтверджують придатність фарб для чутливих груп населення, а національні знаки, зокрема український «Зелений журавлик», засвідчують відповідність продукції міжнародним стандартам екологічного маркування [3].

Окрім цього, важливу роль відіграють міжнародні системи сертифікації, такі як Global Ecolabelling Network (GEN), що забезпечують глобальне визнання екологічних стандартів, а також сертифікати PZH, які підтверджують гігієнічну безпечність продукції для використання у житлових приміщеннях. Додатково, маркування FSC та PEFC, хоча й стосується переважно деревинної сировини, демонструє дотримання принципів сталого природокористування у виробництві супутніх матеріалів. Наявність маркування CE підтверджує відповідність продукції базовим вимогам безпеки Європейського Союзу [3, 4].

Таким чином, екологічні сертифікати виконують не лише інформаційну функцію для споживачів, але й виступають важливим елементом підвищення конкурентоспроможності підприємств лакофарбової галузі. Вони сприяють формуванню довіри до продукції, розширенню ринків збуту, зменшенню екологічних ризиків та забезпечують відповідність діяльності підприємств принципам сталого розвитку.

Впровадження екологічних стандартів та сертифікації у лакофарбовому виробництві зумовлене насамперед необхідністю зниження негативного впливу на здоров'я населення. Використання фарб із

високим вмістом летких органічних сполук призводить до погіршення якості повітря в приміщеннях, що може викликати алергічні реакції, захворювання дихальних шляхів та інші хронічні проблеми. У свою чергу, перехід на екологічно сертифіковану продукцію забезпечує безпечні умови проживання та праці, що формує попит на такі товари та стимулює виробників адаптувати свою продукцію до сучасних вимог.

Крім того, впровадження екологічної сертифікації є важливим чинником підвищення економічної ефективності підприємств у довгостроковій перспективі. Хоча модернізація виробництва потребує значних інвестицій, вона сприяє зниженню витрат на енергію, сировину та утилізацію відходів. Як наслідок, підприємства отримують можливість оптимізувати виробничі процеси, підвищити продуктивність та зміцнити свої позиції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Важливою причиною впровадження екологічних стандартів є також необхідність відповідності міжнародним вимогам і забезпечення доступу до європейських ринків. Відсутність сертифікації обмежує можливості експорту продукції, тоді як її наявність відкриває нові канали збуту та підвищує довіру з боку , їх інвестиційної привабливості та стійкості до змін зовнішнього середовища.

Додатковим викликом для підприємств є необхідність забезпечення постійного контролю за дотриманням екологічних стандартів та проходження регулярних процедур сертифікації і аудиту. Це вимагає впровадження систем моніторингу, ведення відповідної документації та залучення кваліфікованих фахівців у сфері екологічного менеджменту. Водночас недотримання встановлених норм може призвести до штрафних санкцій, втрати репутації та обмеження доступу до ринків збуту, що посилює значущість системного підходу до екологічної діяльності підприємства.

Окрім цього, важливим аспектом є зміна споживчої поведінки та зростання вимог до екологічності продукції. Сучасні споживачі дедалі більше орієнтуються на безпечність та сталий характер виробництва, що змушує підприємства адаптувати свою стратегію розвитку. У результаті компанії, які ігнорують екологічні стандарти, ризикують втратити частку ринку, тоді як впровадження екологічних інновацій і сертифікації створює додаткові конкурентні переваги та формує позитивний імідж бренду.

Отже, екологічна відповідальність лакофарбового виробництва є важливим фактором сталого розвитку підприємств в умовах європейської інтеграції. Її реалізація потребує комплексного підходу, що поєднує технологічні інновації, ефективне управління, екологічну сертифікацію та дотримання міжнародних стандартів, що в підсумку сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств і забезпеченню екологічної безпеки. Важливу роль у цьому процесі відіграє впровадження сучасних екологічно орієнтованих технологій, оптимізація використання ресурсів та інтеграція принципів циркулярної економіки у виробничу діяльність.

Таким чином, впровадження європейських екологічних стандартів та систем сертифікації у лакофарбовій галузі є не лише вимогою часу, але й необхідною умовою забезпечення конкурентних переваг підприємств, їх інноваційного розвитку та гармонійного поєднання економічних, екологічних і соціальних інтересів. У перспективі це сприятиме підвищенню ефективності функціонування підприємств та зміцненню їх позицій у глобальному економічному середовищі.

Список використаних джерел

1. Директива 2004/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо обмеження викидів летких органічних сполук. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1228-18#Tex (дата звернення: 26.03.2026).
2. ISO 14001:2015 Environmental management systems – Requirements with guidance for use. URL: https://quality.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3-ISO_14001-2015-.pdf (the date of application: 01.04.2026).
3. Екологічні сертифікати фарб: що вони означають і чому це важливо. URL: https://colorclub.ua/ekologichni-sertifikaty-farb/?srsltid=AfmBOoqCAx96EKDBjqTbdfP28ekt8veaYbNcnStV60Oj62tbXotK9zNC (the date of application: 27.03.2026).
4. European Commission. REACH regulation. URL: https://ec.europa.eu (the date of application: 27.03.2026).